

TIT MAKCIJE PLAUT

LAĐARSKO UŽE

(*RUDENS*)

LICA:

ARKTUR, prolog

SCEPARION, Demonesov rob

PLEUSIPID, Palestrin ljubavnik

DEMONES, starac Atenjanin, otac Palestrin

PALESTRA, ropkinja, Demonesova kći

AMPELISKA, Palestrina pratilica

PTOLEMOKRATIJA, stara svećenica

RIBARI

GRIP, Demonesov ribar

TRAHALION, Pleusidipov rob

LABRAKS, trgovac robljem

HARMID, Labraksov parazit

DEMONESOVI ROBOVI, tri mladića...

Radnja se zbiva u Kireni, u Africi

PROLOG

ARKTUR

Sva mora pokrećem, sve narode i čitav svod,
 ja gradanin sam neba i božanski rod.
 Da, ja sam Arktur, moj blještavi zvezdani sjaj
 pojavljuje se svakodnevno isti sat.
 Da, ja sam Arktur! Čim se spusti mrka noć, 5
 med bogovima nalazim se sjajan sav,
 a danju hodam tu gdje živi smrtni puk.
 I druge zvijezde na zemlju se spuštaju,
 a Zéus otac bogova i smrtnika,
 svih ljudi dakle, poslao nas među svijet 10
 da spoznamo pobožnost, vjeru, djela, ćud
 vas ljudi i da podupremo pošten rad
 i nastojanje dobrih kako traži red.
 A one, koji krivo kunu se i zla
 počinjaju, zapisujemo imenom 15
 i bogovima dostavljamo. Tko vara sud
 i koji želi koristiti svoju laž,
 nek kaznu veću trpi neg je prevarom
 sam stekao. A onog tko je pobožan,
 upisujem u pločice za nagradu. 20
 Propisali su nebesnici bozi svi
 – To neka znaju oni koji čine zlo! –
 Da čovjek može žrtvom i odricanjem
 ublažiti božanstvo. To je istina!
 Krivokletnika i zločinca neće bog 25
 ni uslišati. Uzaludno žrtvuju.
 Zbog tog opominjem vas i na dobro svjetujem
 da dobri budete, pošteni. A sad reći ću
 zbog čega amo dođoh, da razjasnim sve.
 Ponajprije da znate da je Difil, Grk, 30
 taj grčki pisac nazvao je ovaj kraj
 Kirenom. A Demones (pokazuje na kuću) nastava taj dom.
 Atenjanin je, prognanik je amo star
 doselio, no nije zbog prevare kriv.
 Pomagao je druge, upao u dug, 35
 u nevolju, pa izgubi imetak sav.
 Izgubio je još odavno svoju kćer,
 ko dijete je ukrade neki razbojnik,
 a od njega kupio je nju loš čovjek – tat.
 Taj čovjek bješe gnusan robljem trgovac. 40
 I nju odraslu ovamo je doveo,
 tu u Kirenu. Atenjanin neki mlad
 iz škole, kad se vraćala u tužan dom,
 zamijetio je, ljubavni ga spopa žar

pa curu kupi za trideset srebrnih, 45
 da, baš srebrnih mina. Dade kaparu,
 obeća da će – zakleo se! – platiti
 ostatak. Trgovac pak ne održi riječ
 što zadade mladiću. Kod trgovca gost
 sa Sicilije boravljaše, jednak gad 50
 ko i domaćin – trgovac. Taj predloži
 da djevojku i druge, koje ima još,
 za novac proda opet na Siciliju,
 u Akragant odvede, paga takav čin 55
 obogati jer – reče – na Siciliji
 za takvom robom kupci su ko mahnuti.
 I trgovac je pristao, pa noću brod
 doveze i u lađu strpa djevojke,
 a tom mladiću, koji dade kaparu,
 laž ispriča da djevojke u božji hram, 60
 u Venerino odveo je svetište
 da očiste se. Sam se ukrca na brod
 i djevojke odvede. Ljudi su mladiću sve,
 ti što su vidjeli trgovčev ružan čin,
 ispričali. A mladić je požurio 65
 u luku brže, no otplovio je brod.
 Kad ovo vidjeh, dođoh momku u pomoć
 pa podignem na moru silan, golem val,
 oluju zatim i dakako vjetar ljut. 70
 Pa ja sam Arktur i ne trpim gnusnu laž!
 Kad izlazim, tad oštar sam, na zalasku
 još oštriji i opasan i bijesan, ljut.
 Obojica sad, trgovac i njegov gost,
 u strahu čuče spasiv se. O oštru hrid 75
 razmrskao se u komade njihov brod.
 A djevojka i jedna još u mali čin
 ukrcaše se napustivši velik brod.
 Na obalu ih sad odnosi morski val
 baš tamo gdje Demones starac ima dom. 80
 Oluja mu je uništila svaki crijep
 i gotovo na kući razvalila krov.
 Gle iz kuće rob izlazi u ovaj tren,
 a skoro će i onaj mladić biti tu,
 taj što je dao za djevojku kaparu. 85
 Nek svaki od njih bude zdrav i tako jak,
 da neprijatelj klone i izgubi moć.

I. ČIN

1. prizor

Sceparion

SCEPARION

Golemu sinoć poslao je Merkur bog,
 oluju silnu, vjetrove i mukli grom.
 Razvalila je i dignula čitav krov,
 na kojem nije ostao nijedan crijep
 i prozore je razbila uz silan huk.

90

2. prizor

Sceparion, Pleusipid, Demones. Pleusipida prate tri prijatelja.

PLEUSIPID (mladićima)

Od vaših sam vas odvukao poslova.
 Uzalud, beskoristan naš je trud.
 U luci nisam mogao uloviti
 tog trgovca što vodi djevojke u hram.
 A sada idem u svetište Venere
 gdje, reče svodnik, vodi djevojke u hram
 da spremi žrtvu bogovima, sveti dar.

95

SCEPARION (misleći da je sam)

Učinio bih pametno da spremim krš.

100

PLEUSIPID

Tko to govori?

DEMONES (izlazeći iz kuće)

Hej, tu je Sceparion.

SCEPARION

Tko poziva me?

DEMONES

Taj koji te kupio
 odavno.

SCEPARION

Znači tvoj sam, Demonese, rob,
 moj gospodar!

DEMONES

Odstraniti valja mulj
 i mnogo zemlje. Treba popraviti krov,

105

ko rešeto je izbušen i slupan crijep
 na krovu.

PLEUSIPID

Želim tebi, oče, dobar dan!

DEMONES

Obojici! Zdrav bio!

SCEPARION

Moraš biti sin
 bar ili kći, kad njega ocem nazivaš.

PLEUSIPID

Tek ja sam čovjek

DEMONES

Oca drugog traži, daj,
 jer ja imadoh nekoć kćer jedinicu,
 a sina nisam imao. Tek kćerkicu.
 I tu izgubih.

110

PLEUSIPID

Bit će, dat će neki bog.

SCEPARION

A tebi kugu, kad nas glupan ometaš,
 a nakon nevremena smetaš, a nas čeka rad.

115

PLEUSIPID

Zar u toj kući stanuješ i prebivaš?

SCEPARION

Oduzimaš nam blebetanjem radni dan.

PLEUSIPID

Zar smije jedan običan i prezren rob
 u nazočnosti gospodara dići glas?

SCEPARION

A smije li se unići u tuđi dom
 ovako dodijavati bez razloga?

120

DEMONES

Umiri se, Sceparione, budi tih,
 ušuti! (Pleusipidu) Što želiš, mladi čovječe?

PLEUSIPID

Neobična je to prostota, silno zlo.
 U prisutnosti gospodara uzme rob
 riječ prije gazde. Nešto bih te pitao.

DEMONES

Ugoditi ću tebi.

SCEPARION (Pleusidipu)

Da popravim krov,
nasijeci radije trsku, dok je suho tlo.

DEMONES (Sceparionu)

Ti šuti! (Pleusidipu)

A ti zbori, ako želiš to.

PLEUSIPID

Kad zapitam te, odgovori to što znaš. 130
Da nisi možda vidio kud krenu tat,
kog tražim, kovrčaste kose, ponešto je sijed
i udvorica, krivokletnik, vrlo loš.

DEMONES

Ovakvih ima mnogo. Takvi meni zlo 135
uradiše. Zbog takvih ovdje živim sad.

PLEUSIPID

To vjerujem ti. Koga tražim, prođe tu
s dvije djevojke i krenu u Venerin hram
zbog žrtve. I to danas ili jučer još.

DEMONES

Ne, Herkula mi, davno nije na taj put 140
ovuda stupio u Venerin sveti hram
baš nitko jer tu netko posuđuje vrč,
posuđuje i posuđe pa predmete i nož,
a katkad i vatru, ražanj, svašta još.

I zdenac tu iskopah da se vodom puk 145
zbog žrtvovanja snabdijeva. No takav tip
ovamo nije dolazio. Nikoga
uopće dugo nije bilo.

PLEUSIPID

Izgubih sve,
baš sve što volim.

DEMONES

No po meni budi zdrav
i sretan budi!

SCEPARION

A bilo bi najbolje 150
da ne lutaš tu uz hram da svoj želudac
čimgod napuniš. Idi jesti u svoj dom.

Taj što ga tražiš, nije li te pozvao
na večeru?

PLEUSIPID

Da, tako je i točno je!

SCEPARION

Ne, nećeš kući poći gladan. Samo Venera, 155
ta ljubav daje, a Cerera trbuh pun!
I nju potraži!

PLEUSIPID

Sa mnom se posprdavaš.

DEMONES

(Gleda prema obali)
O bozi svi! A što je to? Šta radi puk
na obali?

SCEPARION

Pred odlazak na dalek put
na večeri su.

DEMONES

Zbog čeg?

SCEPARION

Jučer ih je val 160
okupao, a vjetar razbio o hrid
sav brod tu blizu.

DEMONES

Da!

SCEPARION

A nama razbi crijep
na krovu tu.

DEMONES

Gle, jadni ljudi plivaju.

PLEUSIPID

A gdje su ovi ljudi, molim, reci mi!

DEMONES

Od obale na desno.

PLEUSIPID

Vidim. (Pratiocima) Hajdemo
da nađemo onog gada. Dobro spominješ, 165

a i sam o tom mislim.

SCEPARION

Nek nam Palemon,
Neptunov pratilac sad pomogne!

DEMONES

na žalu vidiš? A što to još

SCEPARION

Vidim, gledam žene dvije,
dvije mlade žene, a nosi ih malen čun. 170
Čun ljujla ih, a plima tjera ih na žal.
I to je dobro. Spasit će se, ako val
taj izbjegnu. Sad kritičan je za njih čas.
Gle, eno jedna – sjajno! – stala je na tlo.
Kormilar ne bi bolje upravljao brod. 175
Nek barku nosi more. Sretan bit će kraj.
Na koljenima puzi, pala je na žal.
A ona druga s desna. Propast! To je zlo!
Zalutala je jadna.

DEMONES

Što se zbiva s njom?

SCEPARION

Neka skačel! Ako vješto uspuza na brod,
i dolje padne, to će biti sretan kraj. 180
Bez muke spasit će se. Sad je dobro sve.

DEMONES

No ako želiš izaći na večeru
s tom ženom, tad ne brini. Ako ne, tad poslušaj
svog gazdu, mene. Hajdemo na večeru
sad odmah.

SCEPARION

Tako valja.

DEMONES

Onda podimo!

SCEPARION

Na večeru ću slijediti te u naš dom. 185

3. prizor

Palestra

PALESTRA

Golema zla zadese često ljudski rod.
Ovakvu sudbu udijeli nam neki bog.
Ovako odjevena, poderana sva,
na nepoznat sam izbačena i pust žal. 190
Za takvu zar se sudbu rodih nesretna?
Ovakvu patnju trpim. A za kakav grijeh?
Za roditelje svoje da bar nešto znam,
umanjilo bi moje patnje čak na po,
na polovinu. Ipak moj gospodar-gad 195
sve izgubi u brodolomu. Ostah ja
ko jedini dobitak njegov. Pao je
u more. Uspeo se sa mnom na taj brod,
on potonu. A ovaj kraj je tako pust.
Ovako poderana gdje ću naći neki krov? 200
A hranu? Takav život bijedan je i loš.
Svud naokolo buči more. Oštra hrid
i kamenje tu leže. Pust je ovo kraj.
Ni kuće nema, nitko ne stanuje živ
tu. Bar da netko dođe i pokaže put 205
i stazu. Nigdje ne vidim oranice
ni naselja. Od svega tog me hvata strah.
Tjeskobe, brige sapeše mi svaki ud
i ruke, noge. Vrat mi se ukočio.
Badava što sam rođena ko slobodna. 210
Ko da je otac moj najgori bio rob,
ovako me je snašla teška, mučna kob.
Ne mogu se odužiti što me rodiše –
ni ocu, a ni majci. Gdje mi je moj dom?

4. prizor

Ampeliska, Palestra

AMPELISKA

Šta može biti bolje nego da me smrt
svih briga riješi i nestane svaka bol? 215
Sva nesreća me prati, silna tare skrb.
Pretražila sam svu obalu, čitav žal,
zavirila sam čak u svaki skrovit kut
da nadem svoje pratilice neki trag 220
da vidim il da čujem barem njezin glas.
Sad kamo mogu? Ovaj posve pust je kraj,
a ipak tražim, neću stati. Gdje je? Gdje
ta moja druga koja sa mnom u naš čun

unide? Od nje ne vidi se niti trag. 225
 PALESTRA
 Sve čini mi se da sam čula neki glas.
 AMPELISKA
 Tko to govori? Sad me hvata golem strah.
 PALESTRA
 Svi bozi dodite mi odmah u pomoć!
 AMPELISKA
 Pa to je neka žena! Čujem ženski glas.
 PALESTRA
 Da, nema sumnje. Čujem Ampelisku tu. 230
 AMPELISKA
 Palestro, ti si?
 PALESTRA
 Ja sam, Ameplisko, daj
 ogласi se!
 AMPELISKA
 Da, ja sam ovdje. Tko si ti?
 PALESTRA
 Palestra ja sam.
 AMPELISKA
 Reci, gdje se nalaziš?
 PALESTRA
 U teškom položaju.
 AMPELISKA
 Sa mnom isto je.
 Baš podjednako. Željela bih vidjeti 235
 tvoj, Apmelisko draga, tvoj premili lik.
 PALESTRA
 I ja to želim.
 AMPELISKA
 Slijedi moga glasa zvuk!
 PALESTRA
 Na desno skreni. Pruži mi i ruku daj!
 AMPELISKA

Na, evo!
 PALESTRA
 Pa ti živiš, ti si blizu, tu!
 AMPELISKA
 Da, živim. Ruku si mi, eto, dotakla. 240
 Ded, bliže dođi, padni mi u zagrljaj!
 Oh kakve patnje prođoh.
 PALESTRA
 Brže krenimo
 odavde.
 AMPELISKA
 Kamo?
 PALESTRA
 Slijedimo kraj žala put.
 AMPELISKA
 U dronjcima tim kamo ćemo? Što je to?
 PALESTRA
 Šta vidiš?
 AMPELISKA
 Vidim neku zgradu, neki hram! 245
 PALESTRA
 Gdje?
 AMPELISKA
 Tamo desno!
 PALESTRA
 Mora ovdje neki bog
 stanovati.
 AMPELISKA
 To je jasno da je bog
 jer kraj je lijep, a ne pustinja. Bijednice
 nas dvije potražiti ćemo zaštitu i krov.
 5. prizor
 Svećenica, Palestra, Ampeliska
 SVEĆENICA
 Tko traži da mu pritekne u pomoć? 250

Napustih hram, izađoh čuvši neki glas.
Iza hrama Venerina izašla sam amo van
jer Venera će nevoljniku pomoći.

PALESTRA

Oh, zdravo, majko!

SVEĆENICA

Zdravo, kćeri obadvije!
Odakle pristigoste prljave i blatnjave
po haljinama? 255

PALESTRA

Doživjesmo brodolom,
no nismo mi odavde. Naš je rodni kraj
daleko.

SVEĆENICA

Sigurno vas doveo je konj,
od drva brod, savladavši sav voden val.

PALESTRA

Baš tako!

SVEĆENICA

Stvarno bolje bi učinile
da u bjelini posjetite ovaj hram.
Ovako ne možete ući. 260

PALESTRA

Nas je brodolom
na moru zadesio. Gdje da pošten dar
i žrtvu čistu dobavimo? Grlimo
i bacamo se na koljena pred tobom
da primiš nesretnice nas pod božji krov.
Milosrdna nam budi! Mi smo same dvije
na svijetu nikog nemamo. To nam je sve.
(Pokazuje na poderanu odjeću) 265

SVEĆENICA

Da, vidim, ustanite! Shvaćam vašu bol
i nesreću. Hram Venerin ja čuvam tu. 270

AMPELISKA

Zar to je hram Venerin?

SVEĆENICA

Svećenica njena sam
u ovom hramu. Štitit ću vas obadvije

PALESTRA

Dobrota tvoja golema je. Hvala ti!

SVEĆENICA

Za svoju dužnost za bijednike dobro znam.

PALESTRA

Zahvalnost našu zaslužuješ za svoj čin. 275

SVEĆENICA

I treba tako. Nad nama je Zeus-bog.

II. ČIN

1. prizor

Ribari

RIBARI

Siromašan i neuk bijedan mali svijet,
u oskudici provodi svoj čitav vijek,
kad nije boljemu zanimanju vješt.
Ja kao ribar patim, nemam bog zna što
jer udica i mreža zanat moj je slab. 280

U moru tražim hranu tek kad padne noć.
To za nas je, palestra, utrka i cilj.
Tad s drugovima ribarima u naš čin
ukrcamo se, počinje naš mučan rad. 285

Sardela, skuša, oslić, tuna ili kit
i druge morske ribe – to su ulov naš,
od sreće ovisan je često sav naš trud,
pa ako ništa od ulova ne bude,
bez večere u krevet gladni ležemo. 290
Tek koja školjka pronađe se. Ponekad
u hramu zamolimo dobru Veneru
u ribolovu da nam dođe u pomoć.

2. prizor

Trahalion i ribari

TRAHALION

Znam moram biti pažljiv, a i oprezan
da s mojim gazdom sastanem se za čas dva
pa mimoći ne smijem se putem s njim.
Naručio je da se susretnemo tu
kod Venerinog hrama. Ovaj vrli muž
o gazdi dat će nekakvu mi obavijest

jer on je ribar, vidim to po oruđu, 300
po udicama. Školjke mogu vašu glad
tek jedva nasititi. Vi ste gladan svijet,
siromašan.

RIBARI

Pa takav naš je život sav
siromašan jer poznajemo glad i žeđ.

TRAHALION

Hej, ribari, da nije tuda neki mlad 305
ljepuškast, snažan, crvenkasta lica, pun
prošetao i s njime pratioca tri
u ogrtaču i odjeven kao Grk.
A svaki od njih nosio je kratak mač.

RIBARI

Ovakav nije prošo, bar koliko znam. 310

TRAHALION

A debeo i ćelav podmukao tip,
trbušast, poviok i ima plosnat nos
i varalica naočigled pravi tat,
ne poznaje taj poštenje, ne zna šta je bog,
sav smrknut, niska čela, gleda kao pas 315
i vodi sobom ljepuškaste cure dvije.

RIBARI

Ovakvog prije naći ćeš kod krvnika,
a ne na mjestu gdje Venerin stoji hram.

TRAHALION

A jesi li ga vidio?

RIBARI

Ne, nisam, ne!
I zbogom! (Ribari se udaljuju)

TRAHALION

Zbogom! Tako sam i mislio. 320
Taj lopov, varalica, robljem trgovac
odjedri i odvede obje djevojke.
Pogađač baš sam vještak kao kakav vrač.
Na večeru je moga gazdu ovaj skot
da dođe zvao. Ali nikog nema tu. 325
Da počekam dok ne dođe gazda moj?
I svećenici idem koja čuva hram
božanstva. Pitat ću je da li ona zna.
Da, ući ću i tu ću dobit odgovor.

(Ulazi u hram)

3. prizor

Ampeliska, Trahalion

AMPELISKA

(Svećenici koja se nalazi u hramu)
Razumijem, da pokušam na ovaj dom 330
u susjedstvu da zamolim vode vrč.

TRAHALION

Šta čujem? Moje uši čuju neki glas!

AMPELISKA

Tko govori? Koga vidim?

TRAHALION

Nije li
to Ampeliska izašla ovuda van
iz hrama?

AMPELISKA

To je, vidim Pleusidipov rob 335
Trahalion.

TRAHALION

Pa to je Ampeliska, dobar dan!

AMPELISKA

I tebi, kako si?

TRAHALION

Zlo! Reci dobru riječ,
zaželi dobru želju kao sreće znak.

AMPELISKA

Pošteni, mudri uvijek zbore istinu.
A gdje je, reci, Pleusidip, gospodar tvoj? 340

TRAHALION

Zar nije tu unutra?

AMPELISKA

Nije stigao
ni on ni itko drugi.

TRAHALION

Šta, zar nije tu?

AMPELISKA
Ne, nije!

TRAHALION
No bar večera je spremna već.

AMPELISKA
A kakva večera bi bila spremna, molim te?

TRAHALION
Pa unutra ste žrtvovali.

AMPELISKA
Buncaš! Što? 345

I sanjaš.

TRAHALION
Labraks tvoj, to dobro znam,
na večeru je pozvao Pleusidipa,
mog gospodara.

AMPELISKA
To me ne začuđuje.
On vara ljude, bogove i čitav svijet.
Da, tako radi svaki svodnik, lopov, gad. 350

TRAHALION
Zar niste žrtvu žrtvovali ti i on,
tvoj gazda?

AMPELISKA
Što to buncaš, što to govoriš?

TRAHALION
Pa što ste radili tu?

AMPELISKA
Izbjegosmo morski val
i propast, sve opasnosti i samu smrt,
pa meni i Palestri dade sklonište
u hramu svećenica drage Venere. 355

TRAHALION
To znači da je Pleusidipova, znam sad,
Palestra ljubavnica moga gazde tu.

AMPELISKA
Da, tako je!

TRAHALION
Da, ugodna je ova vijest.
No volio bih znati kakvo li ste zlo
pretrpjele vi. 360

AMPELISKA
Prošle noći naš se brod
sav razbio.

TRAHALION
Što govoriš i kakav brod?

AMPELISKA
Naš gazda htio nas je na Siciliju
otpremiti unajmiv neki tuđi brod,
a taj potonu.

TRAHALION
Neptun vaš je bio spas 365
od njega boljeg kockara ne poznajem,
kad kocku baci, on pogodi odmah šest
krivokletnika potopi na morsko dno.
A gdje je Labraks? Gdje se sada nalazi?

AMPELISKA
On? Valjda mrtav. Previše ga morski val
počastio i popi vode previše. 370

TRAHALION
Te riječi za mene su slađe nego med.
A kako ste se spasile vas dvije zla?

AMPELISKA
Nas dvije kad vidjesmo da lađa lupa hrid,
iskočismo. Tad uže sam odvezala 375
od broda, čim sam ugledala oštu hrid
i na taj način oslobodila svoj čun.
I tako vjetar nosaše nas cijelu noć,
na spasonosni napokon nas dogura žal
na pola mrtve.

TRAHALION
Znam: blažen Neptun bog. 380
On spasi što je dobro, a uništi zlo.

AMPELISKA
Zlo nek od tebe ode!

TRAHALION
Da, i od tebe.

Odavno znadoh da taj Labraks snuje zlo,
pogoditi sam morao.

AMPELISKA

Gospodar tvoj
i ti tog svodnika ste morali dan i noć
sveudilj vrebati i tako spriječiti mu bijeg. 385

TRAHALION

Zbog čega ovo pričaš?

AMPELISKA

To je posve jasna stvar.

TRAHALION

Ded poslušaj me! Kad se podeš kupati,
sve svučoš, treba paziti na haljine
i vrebati da ne šulja se kakav tat
jer čuvar ne zna kakav lopovski je lik
odvedi me unutra. 390

AMPELISKA

To je božji hram
i ne smiješ unići. Nju ubija plač,
unutra sjedi, jauče.

TRAHALION

Ganuta? Zbog čeg,
zbog čega plače?

AMPELISKA

Ne plače bez razloga
jer kutiju joj oduze taj svodnik-smrad,
taj trgovac. A kutijica jedini je trag
da može naći roditelje. Boji se
da kutija je izgubljena. 395

TRAHALION

Gdje li je
ta kutijica bila?

AMPELISKA

Tamo gdje i brod
ta kutijica bješe. S kovčegom na dnu
potopila se. S kutijicom mogla bi
upoznati i roditelje, za svoj rod
bi mogla saznati. Taj zločinac
zadržati je htio slobodnjakinju 400

405

ko ropkinju, a svoj slobodan i čestiti rod
dokazat može kutijice sadržaj.

AMPELISKA

A sada sve to na morskome leži dnu
na mjestu gdje je potonuo i sam brod.
I trgovčevo zlato i dragulji svi. 410

TRAHALION

No netko će uronit i iznijeti van.

AMPELISKA

Palestri je to gubitak i velika bol.

TRAHALION

Unutra idem, tješit ću je, kušat ću
umanjiti gubitak i utišat jad
jer nada uvijek postoji.

AMPELISKA

Da, nada – spas,
a nada često razočara, nestane. 415

TRAHALION

Unutra idem. (Odlazi)

AMPELISKA

Ja ću ovaj velik vrč
od proročice napunit kod susjeda
i donijet vodu. Nisam nikad do sada
upoznala ovako ženu pobožnu
i dobru staru. Blagoslov joj dade bog. 420

Ko kćeri nas je prihvatila rođene,
izbezumljene, mučio nas val i strah.

Nek vodu zgrije da speremo blata trag.
Da ne čeka me, kako reče, molit ću
u ovoj kući malo vode. Kucat ću
na ova vrata. (Kuca na vrata susjedne kuće)
Otvorite, molim vas! 425

4. prizor

Sceparion, Ampeliska

SCEPARION

Na vratima tkó lupa bučno?

AMPELISKA

To sam ja!

SCEPARION	
Gle, lijepe cure!	
AMPELISKA	
Prijatelju, to sam ja!	
SCEPARION	
Ljepotice, oh, zdrava bila stoti put.	
AMPELISKA	
Ovamo dođoh.	
SCEPARION	
Bit ćeš kod nas voljen gost kad navečer mi dođeš. Sad je jutro tek, ljepotice.	430
AMPELISKA	
Da nisi prislan previše?	
SCEPARION	
O sveti bozi, kakvo tijelo, kakav stas i kakva koža, smeđe oči, tanak vrat, za poljupce je rođena.	
AMPELISKA	
Ne nisam ja djevojčura, što misliš, i što nudi se na ulici za zabavu za na sat dva.	435
SCEPARION	
Zar ne smijem te podragati?	
AMPELISKA	
Pusti to!	
“Za brbljanje i trice nije sada čas ni vrijeme jer zadatak imam kao dŕg.	440
SCEPARION	
Što želiš dakle?	
AMPELISKA	
To, što nosim, kazuje što želim. Starica što čuva sveti hram, zamolila je svećenica vode vrč bar kaplju dvije.	
SCEPARION	
Iskopasmo odavno taj bunar za nas i za naše potrebe.	440

AMPELISKA	
Pa prilika je sad da strancu pomogneš.	
SCEPARION	
Učinit moram uslugu ko građanin.	
AMPELISKA	
Kad moje srce žudi, moju molbu čuj.	
SCEPARION	
Kad srce prizivaš, tad uzmi vode tu. To mnogo znači. Deder, dodaj taj mi vrč.	450
AMPELISKA	
Na, evo pa donesi brže, žurim se.	
SCEPARION	
Povratit ću se, draga, s vodom isti tren. Trenutak pričekaj me, srce, za čas evo me. (odlazi)	
AMPELISKA	
Što će mi reći svećenica, dugo se zadržah. (Gleda prema obali) Što je tamo? Gledam blizi žal.	455
Gle moj gospodar i sa Sicilije gost. A mislile smo; proguta ih morski val. Zasluzio je lupež, lopov takvu smrt. Sad brže moram Palestri objasniti, požuriti u Venerin presveti hram i javiti joj nesreću. Nas obadvije obujmit ćemo oltar da nas zločinac ne uhvati. To palo mi je napamet.	460
<i>5. prizor</i> Sceparion	
SCEPARION	
Ta tko bi znao da je bunar tako lijep, da pruža takvu nasladu kad nosiš vrč!	465
A bunar mi se sada plićim pričinja, bez muke vodu izvukoh ljepotici. Na, tu je voda, uzmi, nosi ovaj vrč. Do danas nisam znao da ću trenutno zavoljeti tu djevojku već isti čas, čim opazih je. Nisam niti mislio.	470

A prava je ljepotica. No gdje je sad?
 Da, gdje je sada? Skriva li se, nema je.
 Pričinilo mi se da tu je. Gorim sav.
 Da ne ruga se meni? Vrč ću staviti tu. 475
 A što ako ukradu vrč? Ta on je njen,
 iz Venerinog hrama. Njegov krasni rub
 znak nosi božji. Što ako me poslije vlast
 ulovi, ščepa, ostaje mi samo smrt.
 Unići ću i svećenicu moliti 480
 da izađe i da uzme vlastit vrč.
 Unutra ću ga unijeti i pozvati.
 Ptolemokratijo, preuzmi, nosi ga!

6. prizor

Labraks, Harmid

LABRAKS

Tkogod poželi prosjački zaslužiti štap,
 taj neka sebe sâm Neptunu povjeri. 485
 Da nikada bar nisam kročio na brod!
 Tko povjeri se Neptunu, taj pati zlo.
 A gdje je onaj uzrok moje propasti?
 Gdje, dolazi!

HARMID

Što žuriš tako Labrakse?
 Ne mogu tako brzo slijediti korak tvoj. 490

LABRAKS

Da te barem onda k sebi stisla smrt!
 Kad dovedoh te k sebi, jao bozi svi,
 prokletstvo si navukoh i veliko zlo
 i to što s tobom ukrcah se na taj brod. 495
 Na zlo me vukla tvoja lažna, zlobna riječ.
 Sad dobro vidim, nije čudo nimalo
 što lađa se gdje bješe razbila o hrid
 i blago sve se potopilo s njom na dno.
 Palestra i Ampeliska pa gdje ste vi?

HARMID

Za hranu ribama potonuše na dno. 500

LABRAKS

Za to je kriva tvoja prevara i laž.

HARMID

Zahvalnost mi golemu ipak duguješ
 od neslavnog te slavnim učinio val.

LABRAKS

Koješta! Ti si ipak uzrok moga zla.

HARMID

A ja sam od tebe još mnogo bijedniji. 505

LABRAKS

A ti, Neptune okupao si nas sve
 odjevene da od hladnoće trese me
 mraz, groznica.

HARMID

Kovači bar su sretniji,
 uz oganj sjede na toplom i sigurnom.

LABRAKS

Što nisam patka vrlo vješta plivanju?
 Iz vode izašao bi zdrav, posve suh. 510
 No sada moj je kovčeg dolje tu na dnu,
 a moje srebro progutao gladni kit.

HARMID

I moje srebro, bogatstvo i moje sve.

LABRAKS

Ogrtač taj i tunika preostaše. 515
 Da, propao sam posve!

HARMID

Sa mnom isto je.

LABRAKS

Da barem su mi ropkinje taj brodolom
 preživjele. Pleusidip čak je kaparu
 za curu, za Palestru dao unaprijed. 520
 Sad vrijedilo bi, dobio bi više još.

HARMID

A šta se tužiš, čemu takav blesav plač?
 Ta imaš jezik, naplatit ćeš svaki dug.

8. prizor

Sceparion, Labraks, Harmid

SCEPARION

Što rade ove dvije djevojke? Zašto hram
 ne ostavljaju? Što na koljenima kip
 ovako obje prigrljuju Veneru? 525
 Sirotice su. Neptunov je morski val

isprevrtao, napokon ih je na žal
izbacio.

LABRAKS

A gdje su, reci, ženske te?

SCEPARION

U hramu su unutra.

LABRAKS

Kako im je sad?

SCEPARION

Baš kao meni i tebi.

LABRAKS

Bolje su.

530

SCEPARION

To ne znam baš.

LABRAKS

A kakav im je stas i lik?

SCEPARION

Ovakav da bih, da popijem čašu dvije
od loze vina, zagrlio.

HARMID

Mlade su

bez sumnje.

SCEPARION

Jesu, idi pa ih pogledaj.

LABRAKS

To sigurno su moje cure, Harmide.
Unići ću! (Ulazi)

535

HARMID

Neka te odnese zlo!

Da l' tvoje su il' nisu, baš je ista stvar.
(Sceparionu) Da prespavam gdje, pokaži mi neki kut.

SCEPARION

Tu spavaj! Nitko neće te ometati
jer taj je prostor javni.

HARMID

Sav sam poderan
koliko vidiš, i haljine blatne su,

540

dozvoli mi da udem da se osušim
i ponudi mi siguran i topli krov
da promijenim odijelo suho, dodaj mi
dok moje se osuši, pa da budem suh.

SCEPARION

Pokrivač imam samo ovaj, taj je suh
pa ako hoćeš dat ću ti ga, njime se
ogrni sav kad jača kiša navali.
A svoj mi dodaj, da se suši stavit ću.
Tog kupanja sam sit jer cijelu prošlu noć
u moru sam se nakupao. Da peri se
i namaži baš ako želiš. Ništa ti
ne mogu dati. Neću da mi budeš gost
u našoj kući. (Odilazi)

550

HARMID

Odilaziš. On je krut

555

i ogavan jer robovima trguje.
Pogibelji smo sretno morske izbjegli.
U Venerin ću na spavanje ući hram.
Napojio nas pošteno je Neptun bog.
Doduše nismo grčko vino nego sol,
sol morsku s vodom pili. Mamurluk ću tu
na ovom mjestu prespavat. A vidjet ću
što radi onaj svodnik. Idem unutra
da pogledam, da vidim kako stoji stvar.

III. ČIN

1. prizor

Demonos

DEMONES

Neobično ljudima se katkad ruga bog
i bozi kada šalju neobične sne.
Kad zaspe čim na svijet se spusti mrkla noć.
Ni onda čovjek ne uživa odmor, mir.
Ja usnuh prošle noći neobičan san
i čudan, rekao bih blesav, skoro lud.
U snu opazih kako majmun penje se
do gnijezda lastavice. Ali nije mogao
do gnijezda uspeti se pa od mene zatraži
da posudim mu ljestve. A ja odbih mu
tu molbu, rekoh lastavice kćeri su
od bogova onako, kako kaže mit:
Filomele i Prokne bješe otac kralj
Atenjanin, a Pandion se naziva.

565

570

575

Da podsjetim vas na taj stari grčki mit:
 da Prokne se je lastavicom stvorila,
 a njena sestra, slavuj, ima krasan glas. 580
 Znam s Filomelom, sestrom Prokne, Tezej kralj
 učinio je zločin, preljub u šumi.
 Sve njih je pokaznjavo Jupiter, naš bog.
 A trećom pticom Tezej posta pupavac.
 Sad znate da je ptica pravi božji stvor, 585
 zlostavljati ih zato nitko ne smije.
 No majmun se naljuti. Uhvatih ga ja
 i strpah ga u zatvor. Što taj znači san,
 to ne znam. Ne znam kakav to je njegov znak.
 Iz Venerinog sada čujem hrama krik 590
 neobičan i to me iznenađuje.

2. prizor

Demonēs, Trahalion

TRAHALION

(izlazeći iz hrama)

Kirenjani, pritecite mi upomoć!
 seljaci i došljaci, čitav hrabri puk
 u nesreći pomozite mi i u zlu,
 ne dopustite da se zločin dogodi. 595
 Zaštitite po zakonu sve prognane,
 dotrčite iz ovih stopa u taj hram.
 Kod Venere potražile su zaštitu
 i pribjegarkama požur'te, neka spas
 od vaših snaga zadobiju, molim vas! 600
 Pa vi ste čuli moju viku i moj krik.
 Tiraniji i zločinu zavijte vrat!
 Pomozite, požurite!

DEMONES

A šta je sad?

TRAHALION

Tkogod ti bio, starče, tvoja koljena
 za milost grlim.

DEMONES

Pusti koljena i krik 605
 taj svoj mi protumači.

TRAHALION

Molim, zaklinjem

da nabavite brže bolje neki lijek
 jer bunika je ljetos baš urodila
 i kapljice za oči neke nađite

da Demonēs živ, čilo stigne, posve zdrav,
 a ne krmeljiv u Kapuu. 610

DEMONES

Da nisi lud!

TRAHALION

No želiš li si, starče, sreću, nemoj mi
 odbijati svu pomoć.

DEMONES

Ja te zaklinjem
 i svojim tijelom, petama i leđima 615
 u ovom ljetu ako se nadaš ubrati
 od šiba bogat plod svih zala, zašto si
 toliku viku podigao?

TRAHALION

Zašto spominješ
 zlo, nesreću, a želio sam najbolje.

DEMONES

Sve dobro zborim da te dobra stignu sva,
 zaslužio si takvo.

TRAHALION

Ded me poslušaj! 620

DEMONES

O čemu pričaš?

TRAHALION

U hramu su žene dvije,
 na tvoju pomoć računaju. Muči čak
 i svećenicu.

DEMONES

Koji čovjek objestan
 tu svećenicu zlostavlja i mrcvari 625
 i gdje su obje žene? Tko im čini zlo?

TRAHALION

Govorit ću o tome, priliku mi daj.
 Dvije žene grle Venerin božanski kip.
 Taj tko ih muči, taj skot ne poznaje stid,
 tat, lopov, svodnik. Treba da su obadvije
 odavno na slobodi.

DEMONES	
Taj nikoga ne štuje.	630
Šta da još kažem?	
TRAHALION	
Varalica, podli smrad i zakon krši, bestidan je, podlac riječ da dalje grdim tog zločinca koju još da upotrijebim? Izraz svodnik kaže sve.	
DEMONES	
Zavrijedio je za sve svoje zločine sve vrste kazni.	635
TRAHALION	
Čak je svećenici vrat taj gad pritisnuo.	
DEMONES	
Taj će okajati grijeh. Izađite iz doma moji robovi, Turbalione i Sparakse! Gdje ste sad?	
TRAHALION	
Unutra brže, priskočite u pomoć!	640
DEMONES	
Ponavljat neću vam naredbu. Udrите!	
TRAHALION	
Ko krmaču rasjecite i njegov drob ko vješti kuhar izvadite.	
DEMONES	
Vucite tu svinju za noge i s njime brže van. (Robovi ulaze u hram)	
TRAHALION	
Krik čujem viku. Odjekuje šaka tup i mukao se udaraca čuje zvuk. Iz njuške će mu istjerati zub po zub. Dvije, eno, uplašene žene napuštaju hram.	645
3. prizor	
Palestra, Ampeliska, Trahalion	
PALESTRA	
Sad lišene smo svake nade u naš spas,	

bez sredstava smo, a nemamo niti groš.	650
Sve naše patnje vidio je ovaj hram i pest svodnika. Okrutno je obadvije od svećenice otkinuo, premda kip od straha grlile smo bijedne uzalud.	655
Za svetinje i bogove taj ljudski smrad i izmet malo mari. Samo može smrt nas spasiti.	
TRAHALION	
No što to znači govor taj? Da utješim ih. Palestra ti si?	
PALESTRA	
Tko je to, tko zove?	
TRAHALION	
Ampelisko!	
AMPELISKA	
Tu sam! Čujem glas.	
TRAHALION	
Umirite se, ohrabrite. To sam ja, Trahalion.	660
PALESTRA	
A kad će biti mucu kraj da izbjegnemo surovost i ovo zlo	
TRAHALION	
Ušutite! Budale niste. To sam ja.	
AMPELISKA	
Šta da nas tješiš? Zaludu je svaka riječ.	
PALESTRA	
Kad nema nešto sigurno da upomoć pritekneš pa me spasiš, više volim smrt da dalje ne patim i trpim surovost, brutalnost gospodara jer me grozan strah obuze. Od užasa se tresem sva.	665
No obje nas je Neptun jak i snažan bog okupao. Da, nesretan je slučaj kriv što nismo odjevene kako traži red za oltar.	670
TRAHALION	
Dobro, pravo zborite.	

No pogledajte amo! Sada dolazi
gospodar moj i ujedno vaš zaštitnik. 675

4. prizor

Demonēs, Labraks, Trahalion, Palestra, Ampeliska

DEMONES

Izađi, gade, i napusti odmah hram,
ti najveći si zločinac i ljudski smrad.
A vi uz oltar posjedajte! Gdje su dvije
te djevojke?

TRAHALION

Ded, sad onamo pogledaj!

DEMONES (Labraksu)

Ovamo dođi, bliže priđi, stani tu,
ti vrijedaš što je sveto. (robovima) 680
Vi mu razbijte
svu njušku.

LABRAKS

Nepravedno patim, ti si kriv!

DEMONES

Još drznik taj se prijeti.

LABRAKS

Otimate mi
to, što je moje, moje roblje, moje su
te djevojke. Da, nepravedan vaš je čin
i postupak. 685

TRAHALION

Nek u Kireni senat naš
o tom odluči. Obje sad su slobodne.
U zatvoru bi odležao čitav vijek,
ti morao bi tamo biti dok si živ!

LABRAKS

Te obadvije odvest ću posjed svoj! 690

TRAHALION

Ded kušaj samo ispružiti na njih prst
da dobiješ ih.

LABRAKS

Šta će biti?

TRAHALION

Vidjet ćeš.

LABRAKS

Da nije možda nepravedno odvesti
iz hrama ove cure?

DEMONES

Tako zakon naš
zabranjuje.

LABRAKS

A naš to ne zabranjuje. 695
Te cure, starče, možeš si zadržati
tek ako srebrom platiš.

DEMONES

Venera je njihov štit.

LABRAKS

Nek bude, ako plati!

TRAHALION

Njihov grčki rod
dokazuje da slobodne su. (Pokazuje na Palestru)
Njen je rodni grad 700
Atena, a Palestra, druga, potiče
od plemenita roda.

DEMONES

Što čujem? Što?

TRAHALION

Atena njoj je rodni grad.

DEMONES

To znači da smo sugrađani ti i ja.
(Palestra mu klimanjem glave potvrđuje)

TRAHALION

(Demonesu)

Ti nisi iz Kirene?

DEMONES

Ne, nego u Atici,
baš u Ateni rođen sam.

TRAHALION

Daj, brani ih 705
te sugrađanke tvoje.

DEMONES

(Promatrajući Palestru)

Kad te gledam sad,
na moju nesreću me sjeća sav tvoj lik.
Odgojih kćerku, kad navršši ljeta tri,
tad nesta, sad bi bila velika ko ti.

LABRAKS

Ja kupih obje i isplatih dobro sve 710
sve bivšem gazdi. Sad, dakako, moje su.
Gdje rodiše se one, nije moja stvar,
u Tebi il Ateni ili bilo gdje,
kad platih, kupih, to je jasno, moje su.

TRAHALION

Ti otmičaru mladih djevojaka, tat, 715
ti nisi nego lopov, tvoj je zanat loš.
Odakle je ta druga? Ne znam njezin grad,
u kojemu se rodi, ali jedno znam
da Ampeliska mnogo je poštenija
od tebe i od mnogih takvih kao ti. 720

LABRAKS

Da nisu tvoje?

TRAHALION

Vidjet ćemo čiji tur
pretrpjet može više dotakni se njih,
i iskopat ću ti oči.

LABRAKS

Obje odvest ću.

TRAHALION

Što kaniš sad?

LABRAKS

Vulkana mislim dovesti 725
jer on je neprijatelj blage Venere.
(Labraks se približava Demonesovoj kući)
Da l' ima koga?

DEMONES

Samo ded dotakni stup
od vratiju, tad vidjet ćeš što znači pest.

DEMONES

Tad bit će vatre, zapalit ćeš golem plam.

LABRAKS

I ja ću naći vatru. Zapalit golem žar.

DEMONES

Zar za tvoj sprovod, da se spali sav svoj trup? 730

LABRAKS

Ne, da uz oltar zapalim sve živo tu.

DEMONES

Da samo vidim. Stradat ćeš za tren il dva
i kao hrana pticama ćeš postat sâm.
Pa to je onaj ludi majmun iz mog sna,
taj što je htio lastavice ukrasti 735
iz gnijezda.

TRAHALION

Starče, da te nešto zamolim.
Te dvije pričuvaj i spriječi nasilje,
dok svoga gospodara nadem.

DEMONES

Njega tu

dovedi brže!

TRAHALION

(Pokazujući na Labraksa)
Nek ne odlazi!

DEMONES

Taj, ako li se makne, taj će platiti 740
svoj bezobrazluk.

TRAHALION

Pripazi ga.

DEMONES

Pazim ga.

Otidi.

TRAHALION

Pazi! Taj je lukav lopov, tat,
za krvnika je prava dobit takav smrad.

5. prizor

Demones, Labraks, Ampeliska, robovi

DEMONES (Labraksu)

Na izbor imaš da dobiješ batina,
a možeš bez njih proći ako miruješ. 745

LABRAKS

To što ti pričaš, ne brine me ni malo.
Odvući ću od tog oltara obadvije,
za kosu obje.

DEMONES

Pokušaj pa tvoj će tur
oprobati niz udaraca.

LABRAKS

Hoću baš,
nek Heraklo mi bude svjedok!

DEMONES

Hajde, daj, 750
no znaj da moraš pretrpjeti silno zlo.

LABRAKS

Koliko zlo?

DEMONES

Po mjeri svodnika.

LABRAKS

Za tvoje prijetnje ne marim.

DEMONES

Dotakni se
njih.

LABRAKS

Hoću odmah!

DEMONES

Sada ćemo, hajdemo 755
Turbalione, ded pripremi toljagu!

LABRAKS

Zar toljagu?

DEMONES

Da brzo. Sve po zasluži.
Onako kako za svodnika priliči.

LABRAKS

Dobitak izgubih na brodu i svoj šljem
pa valjda mogu tu sa svojim vlasništvom
porazgovorit?

DEMONES

Ne, ne možeš niti to. 760

LABRAKS

U ušima mi bruji nešto, ružan zvuk.

DEMONES

Ded, Sparakse, u ruke uzmi deblji štap,
a i vi drugi s batinama pridite 765
pa ako prema njima pruži mali prst
i djevojkama prozbori čak jednu riječ
i ako neće poslušati, udrite.
Polomite mu toljagama svaki ud.

LABRAKS

Zar nećete me pustiti da otidem?

DEMONES

Kad rob se s gospodarom vrati ovamo, 770
tad možeš kući. A dotle pokori se
tom, što naredih.

(Odilazi kući.)

LABRAKS

Sad je Venerin to hram,
a za čas je Heraklov. Tako odredi 770
taj starac. Kamo, kuda i u koji smjer
da krenem, kamo da udarim u bijeg,
kad zemlja su i more neprijatelj svud.
Palestra!

PALESTRA

Šta je?

LABRAKS

Ne, to nije ona, ne!
Hej, Ampeliska!

ROB

Pripazi i čuvaj se!

LABRAKS

Da odem, pustite me!

ROB

Idi, ako želiš to.

LABRAKS

Pa hvala! (Robovi dižu toljage) 780
A što to radite? Što hoćete?

ROB

Kroz svoju njušku nemoj opet valjat laž.

LABRAKS

Ma bilo kako bilo, nesretan sam ja.
A ipak ću ih danas jošte vratiti.

6. prizor

Leusidip, Trahalion, Kabraks, robovi, Palestra, Ampeliska, Harmid

PLEUSIPID

Što? Curu htjede silom svodnik odvući
od svetog Venerinog oltara?

TRAHALION

Tako je!

785

PLEUSIPID

Pa što ga nisi ubio?

TRAHALION

Ne imah mač.

PLEUSIPID

Što nisi uzeo batinu ili štap?

TRAHALION

Da batinom ga i kamenjem kao psa
u bijeg natjeram jer je zločinac i gad?

LABRAKS

Znam, propao sam. Eno Pleusidip je tu,
izlupat će me pa od mene niti prah
preostat neće.

790

PLEUSIPID

Zar još uvijek one dvije
uz oltar sjede?

TRAHALION

Kraj oltara još su tu.

PLEUSIPID

A tko ih čuva?

TRAHALION

Neki dobri stari muž
ko susjed u blizini živi. Brine se
i pazi ih na moju molbu. Nije sam,
no s robovima. Vodi dobro brigu tu.

795

PLEUSIPID

Povedi me do svodnika. A gdje je on?

LABRAKS

Zdrav bio!

PLEUSIPID

Samo pazi da ti budeš zdrav!
Što više voliš, batine ili slomljen vrat?

800

LABRAKS

Ni jedno, a ni drugo.

PLEUSIPID

(Trahalionu)

Potrči na žal

i neka žure. Gada odvest će na sud.
Te momke ja dovedoh. Njega krvniku
izručit će.

LABRAKS

A što sagriješih?

PLEUSIPID

Pitaš još?

Zbog ženske uzeo si dobru kaparu.

805

LABRAKS

No odveo je nisam.

PLEUSIPID

Zašto niječeš čin?

LABRAKS

Ukrcah je, no ipak nisam odveo
i rekao sam da ću u Venerin hram
naići. Eto vidiš sad sam uprav tu.

PLEUSIPID

Pred sudom ćeš objasniti, a sad slijedi me!

810

LABRAKS

Priteci, moj Harmide, steže moj mi vrat.

HARMID

Tko to me zove?

LABRAKS

Vidiš, eto, vode me.

HARMID
Da, vidim.

LABRAKS
Nećeš priteći mi u pomoć?

HARMID
A tko te vodi?

LABRAKS
Mlad je čovjek Pleusidip.

HARMID
Ohrabri se!

PLEUSIPID
Što oklijevaš?

LABRAKS
Joj, propadoh. 815
Palestro moja, Ampelisko, čekajte,
ja vratit ću se. (Robovima)
Svi su isti lopovi.
Vi otimate moje, a ti, Harmide,
da me ne vode, ne dopusti.

PLEUSIPID
Hajdemo
do krvnika!

LABRAKS
Moj goste!

HARMID
Nisam više tvoj, 820
i odbijam ja tvoje ugošćavanje.

LABRAKS
Zar prezireš me?

HARMID
Na led idem jedanput,
a neću dvaput.

LABRAKS
Nek te kazni Zeus bog.

HARMID
I tebi isto želim.
(Pleusidip i Labraks odlaze)

Čovjek se u zvijer
ponekad mijenja, a svodnik u goluba. 825
Taj golub doskora će golubarnik dobiti
i tako steći svoje gnijezdo, zatvor svoj.
A ja ću krenut za njim i to odmah, sad,
da, ako treba, svjedočim što traži sud.

IV. Č I N

1. prizor
Demeses

DEMONES

Učinio sam dobro što sam u pomoć 830
tim djevojkama pritekao. Dobro je!
Ko štice nice obje one moje su.
Znam, moja žena pazi, vrebala na moj mig
da ne bih kojoj od njih dao kradom znak.
Šta radi sada, zanima me, Grip, naš rob. 835
U zoru ranu, još svanuo nije dan,
otputio se na more u robolov.
Pametnije bi sigurno uradio
da spava. On je u ribolov pošao
i mreže ponio je sa sobom, a ne vrijeme 840
polupalo je, rastrgalo kućni krov
i s vjetrom stuklo prastari na krovu crijep.
Još sada je na moru uzburkani val.
Što mrežom zgrabi danas i donese Grip,
sve ribe može ponijet na svoj mali prst. 845
No žena me na obrok hrane poziva.
Od njene vike ostati ću posve gluh
pa zato odmah odilazim u svoj dom.

2. prizor
Grip

GRIP

Zahvaljujem se Neptunu. Taj dobri bog 850
nastanio je more, raznih riba rod,
dozvolio mi da uhvatim bogat plijen,
neobičan i težak kao nikad još.
Odlučio sam noćas žrtvovati san
i nisam htio na počinak, radije sam
u lov pošao uloživši golem trud 855
da moga gospodara ko sirotinju
i sebe samog pomognem i smanjim zlo,
tu štetu od oluje. Nisam bio ljen

jer mrzim toga koji izbjegava rad
i svoju dužnost, tako kako traži red, 860
ne vrši taj zadatke i zanemari
sve, a dobitak ode. Ne čekam ni tren
da moj gospodar izda neku zapovijest.
U moru ovo nađoh, ne znam što je to.
Čak zlato može biti. Mrežom izvukoh 865
ko težak teret. Nitko nije vidio
što izvlačim. I to je dobra prilika
da pretor, a to znači naša gradska vlast,
oslobodi me da ne budem više rob.
Mom gospodaru ulov ću pokazati,
za srebro ću slobodu steći lukavo.
I kupit ću si zemlju, roblje, kuću-dom
pa bacit ću se odmah na trgovinu
i domala ću biti bogat kao kralj. 875
I odmah zatim nabavit ću velik brod
pa ko Stratonik, velik pjevač-umjetnik,
iz jednog grada vozit ću se u drugi.
A kad mi ime jednom slavno postane,
od novaca ću sagraditi velik grad
i nazvat ću ga po imenu svome Grip, 880
osnovat ću i državu kao velik car.
Ovakve misli raspreda u glavi um.
A taj ću kovčeg sačuvati. A ja kralj
zalijevat ću dotada octom skromni smok.

3. prizor

Trahalion, Grip

TRAHALION

Hej, stani!

GRIP

Zašto?

TRAHALION

Dok uže iz broda tog 885
zamotam, to, što vučeš.

GRIP

Nemoj, pusti me!

TRAHALION

Ne, pomoći ti kanim! Znam da pošten rad,
što uložim, taj ne propada uzalud.

GRIP

Oluja jučer, nevjeme pa vjetar, grom 890
i ribe nema jer je ulov bio loš.
Gle praznu mrežu vučem, bijedan ulov taj.

TRAHALION

Za ribu ne marim, a s tobom bih govorio.

GRIP

Za razgovor mi nije stalo.

TRAHALION

Neću ti
dozvoliti da odeš. Ostaj!

GRIP

Čuvaj se.
Zašto me zadržavaš?

TRAHALION

Čuj!

GRIP

Ne slušam. 895

TRAHALION

Zeus mi je svjedok da ćeš slušati.

GRIP

Pričaj mi
o tome poslije.

TRAHALION

Vrijedi čuti odmah sve.

GRIP

Govori, što je!

TRAHALION

Oko sebe pogledaj!
Zar nema nikog?

GRIP

Da li me to zanima?

TRAHALION

Dakako! Dobar savjet uvijek pomaže,
i tebi, svakom. Poštenu mi zadaj riječ! 900

GRIP

Riječ? Vrijedi! Tvoju tajnu ću sačuvati.

TRAHALION

Sad slušaj! Vidio sam jednu krađu. Znam gospodar tko je, kom je ukradena stvar. Pronaći tata moram, onda ću se s njim ovako dogovoriti: „Daj polovinu pa neću reći vlasniku tko li je taj tat.” Taj još mi do sad nije odgovorio. Polovinu nek dade. To je pravedno. 905

GRIP

Još više od tog. Vlasniku ću javiti i odati tog tata. 910

TRAHALION

Tvoj savjet slušat ću pa stoga reci. Zar se ovo na tebe ne odnosi?

GRIP

A što to?

TRAHALION

Znam kom pripada.

GRIP

Kad ribu uhvatim, tad mogu je na trg dopremiti i prodat jer ona moja je i ja uhvatih. E pa to je jasna stvar. Sve more zajedničko je. 915

TRAHALION

U tome slažem se jer kad je more zajedničko, onda je i kovčeg nađen u moru. Bar jasno je.

GRIP

Ribari bi mogli nositi na trg, a nitko ne bi kupovao rekavši da kupcu dio ribe mora pripasti, kad zajedničko more svima pripada. 920

TRAHALION

Bezobrazan si, kad to uspoređuješ. U moru ribe s kovčegom. To nije ista stvar! 925

GRIP

Kad mrežu bacim u more i udicu, štogod zahvatim, vučem i izvlačim van.

I to je moje. I mrežom i udicom, što uhvatim.

TRAHALION

Ne, nije tako nikako jer možeš posudu izvući.

GRIP

Vidi lukavca! 930

TRAHALION

Još nikad takvo nešto nisi vidio da lovi kovčeg tko i odnosi ga na trg jer kovčeg kao riba nema krljušti.

GRIP

Po zvanju ribar sam, zato rijetko što u mrežu hvatam osim raznih riba plijen. 935

TRAHALION

Taj kovčeg nemoj mijenjati u riblji rod. Što miješaš kovčeg s ribom? Ti si stvarno lud!

GRIP

Mudrače, zdravo!

TRAHALION

Ništa odnijet ne smiješ, dok netko ne prosudi što je pravedno. A kakvu boju ima, reci, ulov tvoj? 940

GRIP

Ovakav ulov nekada je posve žut, od kože, ponekad crvenkast ili crn.

TRAHALION

Zar misliš da si zdrav?

GRIP

To jesam! Pustiti taj kovčeg neću.

TRAHALION

Dodaj samo riječcu dvije i odmah ću ti jakom pljuskom odbit nos i ispit ću ti poganu, znaj, cijelu krv. 945

GRIP

Dotakni me se! Položit ću te na tlo. No, želiš li se tući?

TRAHALION

Radije dijelim plijen.

GRIP

Ne, nego pljusku dobit ćeš, i bit će zlo.

TRAHALION

Ne, radije ništa. Ja ću ovdje čuvat brod. 950
Ne idi. Ostaj!

GRIP

Ako si prvi veslač ti,
tad ja sam nadkormilar. Brodsko uže, daj
daj, pusti!

TRAHALION

Pusti kovčeg, ja ću uže.

GRIP

Ne,
obogatit se ne ćeš danas ni za trun.

TRAHALION

Daj dio moj da o tom ne odluči sud. 955

GRIP

To što iz mora izvukoh?

TRAHALION

Uz sam sam žal
promatrao što radiš.

GRIP

Moj zanat takav je

TRAHALION

A ako dođe gospodar, ma bio tko,
zar nećeš smatrat da sam kao i ti tat?

GRIP

To neće.

TRAHALION

Nevaljalče, tu ostani, znaj 960
da nisam lopov i ja, ako sam ti drug.

GRIP

Ne poznajem te naše gradske zakone,
tek kažem da je moje.

TRAHALION

A ja: moje je.

GRIP

A ipak ostaj, kad ja više ne znam sam,
da nisi ni moj pravi sudrug niti tat. 965

TRAHALION

No kako?

GRIP

Pusti mene. A ti sam svoj put
prinadi šutke. Ti me nećeš nikome
odavati i neću dat ti ništa baš.
Ti šuti, ja ću mrmljat. To je najbolje!

TRAHALION

Usuđuješ se uvjete postavljati? 970

GRIP

To, da! Otiđi, ne dosađuj!

TRAHALION

Uvjet moj,
ded počekaj i poslušaj!

GRIP

Iznesi ga!

TRAHALION

Zar poznaješ u okolici nekoga?

GRIP

Da, svoje susjede.

TRAHALION

A gdje tu stanuješ?

GRIP

Daleko dolje na polju. I nisam sam. 975

TRAHALION

U tome kraju da li cijeniš čiji rod?

GRIP

Popusti malo uže pa da promislím.

TRAHALION

Nek bude!

GRIP

Sjajno. Stigao je meni spas.
Sad posve sigurno je. Sve je moje, sav moj plijen.
Ko suca gospodara mog je pozvao
označio u našoj kući. Od njega ni groš
još nisam nikad izgubio. Ne zna on
da povoljno je za mene. Ded, hajdemo,
daj, do njega da donese dobru presudu.

TRAHALION

Što dakle?

GRIP

Znadem da je moje mišljenje 985
o tome točno. Radije ću pak na sud
i neću se potući s tobom.

TRAHALION

Dobar si!

GRIP

Ne poznajem tog čovjeka što ima sud 990
i mišljenje odlučit, a ipak poznajem
tog, koji će mi postat poznat, pravedan i drag.
No ne bude li tako, on je tuđin stran.

4. prizor

Demonas, Palestra, Ampeliska, Grip, Trahalion

DEMONES

(Palestri, Ampeliski)

Kolikogod vam, žene, želim pomoći,
a treba, ipak nešto malo me je strah
da moja žena iz kuće me otjera 995
što tobože pred njenim očima u dom
naš dovodim vas ko inoče. Bolje je
što kao pribjegarke zagrliste božji hram
Venerin.

PALESTRA, AMPELISKA

Da! Oh, jadne li smo, propale!

DEMONES

No ne bojte se! Donijet ću vam ipak spas. 1000
(Turlationu i Sparaksu)
A što me vas dvojica slijedite čak amo van?
Dok prisutan sam, ne bojte se nasilja.
Otiđite oba kući bez brige.

GRIP

O gospodaru, zdravo!

DEMONES

Zdrav bio! Kako je?

TRAHALION

Zar tvoj je ovaj rob?

GRIP

Pa tog me nije stid.

TRAHALION

(Gripu)

Ja s tobom ništa nemam. 1005
(Demonasu)
Krasno, prekrasno!

DEMONES

Što znači to?

TRAHALION

Da najveći je lopov on,
tvoj rob. I slomio bih njemu svaku kost.

DEMONES

Zbog čega svađate se?

TRAHALION

Odmah. Reći ću.

GRIP

I ja ću reći.

TRAHALION

Na meni je sada red
da kažem.

GRIP

Ako te je samo malo stid, 1010
udaljiti ćeš se.

DEMONES

Gripe, daj ušuti već.

GRIP

Da ovaj prvi zbori?

DEMONES

(Trahalionu)

Slušaj, zbori ti!

GRIP

Zar strancu kaniš dopustiti prvu riječ?
A svome robu ne?

TRAHALION

Ja samo kažem to
da ovaj lopov ima kovčeg.

GRIP

Ne, nemam ga! 1015

TRAHALION

Ti niječeš ono, što promatrah očima?

GRIP

Da imam ili nemam, tuđu brineš skrb.
U poslove se moje miješaš.

TRAHALION

S pravom ili nepravom,
to treba znati.

GRIP

Sigurno da nisam kriv,
u mojoj mreži uhvatih, pa s pravom to 1020
zaslužih, dakle pripada mi ulov sav
i zato nisam zaslužio mučan križ.

TRAHALION

Dogodilo se kao što govorim ja.
Šta kažeš?

GRIP

Neka stane dok ja govorim.

DEMONES

Šta dakle hoćeš? Hajde pa objasni sve! 1025

TRAHALION

Iz kovčega za se dio stvarno ne tražim
i ne tvrdim da pripada mi. No u njemu
postoji kutijica mlade djevojke
i dokaz da je rođena ko slobodna.

DEMONES

Ti očito mi pričaš o zemljakinji 1030
toj mojoj?

TRAHALION

Da! A zvečka u toj kutiji

i igračke dokazuju da njen je rod
i roditelji slobodni i ugledni.
Po igračkama roditelje pronaći
bez poteškoća može.

DEMONES

Dat će, dobit će 1035
taj dokaz.

GRIP

Neću dati, neću nikada.

TRAHALION

Tek zvečku tražim i kutiju da je daš.

GRIP

Što ako su od zlata?

TRAHALION

Zlatom će se, da,
svo zlato, srebro srebrom mijenjati.

GRIP

Najprije 1040
da vidim, daj, a zatim još i kutiju.

DEMONES

Ušuti! (Trahalionu) A ti priču svoju nastavi.

TRAHALION

Umoljavam vas, smilujte se djevojci
čak ako – u to sumnjam – kovčeg pripada
zlom svodniku. Zaslužila je barem to.

GRIP

Gle, kako vreba lopov!

TRAHALION

Daj da nastavim. 1045

U slučaju da kovčeg tatu pripada,
pokaži djevojkama njegov sadržaj.

GRIP

No pokažem li djevojkama sadržaj,
što mogu reći one, izmisliti laž
i sve je moje svaka od njih reći će. 1050

DEMONES

Ti misliš da ko lopov živi čitav svijet.
Ti, Gripe, čekaj. (Trahalionu) A što želiš s riječju dvije?

TRAHALION

To da je Ampeliska bila oteta
još kao dijete u Ateni.

GRIP

Nema to
baš ništa s kovčegom.

TRAHALION

A nije dosta dan 1055
da sve ponovim.

DEMONES

Brže reci sve što znaš.

TRAHALION

U kovčegu će kutija od drveta
objasniti o djevojci i njezin rod
dokazati će.

GRIP

Ubio te Zeus bog 1060
Te djevojke i nisu nijeme, moći će
sve reći.

TRAHALION

To je vrlo dobro poznato
da žene šutnjom više nego riječima
progovore.

GRIP

Po tome nisi ni ti muž,
ni žena nisi.

TRAHALION

Zašto?

GRIP

Kad ti govoriš,
ni kada šutiš, nisi dobar. S njima ću
riječ progovorit.

DEMONES

Reci samo jednu riječ,
nos ću ti razbit.

TRAHALION

Kako rekoh upravo,
naredi da se vrati cijela kutija.
Pa ako traži, nagradu će dobiti.

GRIP

Na mojoj strani vidiš da je istina 1070
pa zato tražim nagrade polovinu.

TRAHALION

I tražim.

GRIP

Znaj da ništa nećeš dobiti,
a vrebaš kao jastreb.

DEMONES

Zar da činim zlo.

GRIP

Progovori li on, tad zborit ću i ja,
a ako šuti, šutjet ću. Da govorim 1075
dozvolite!

DEMONES

Da vidim kovčeg.

GRIP

Dobro, dat ću ti,
a ako ništa nema, ti ćeš vratiti.

DEMONES

Da!

GRIP

Daj! Dovrši!

DEMONES

Slušajte me obje sad,
Palestro, Ampelisko. U njem je kutija?

PALESTRA, AMPELISKA

Da!

GRIP

Gle, nisu vidjele, a ipak govore 1080
da njihovo je. Propao sam, jadan ja!

PALESTRA

U tom kovčegu mora biti kutija,
od drva mora biti. Izbrojit ću sve,
sav sadržaj, a da u nju ne gledam.
Pa ako slažem, onda ono unutra 1085
sve vaše je. No ako li je istina,
tad vratite mi moje

DEMONES

To je pravedno.
Bar tako mislim.

GRIP

Nije pravo nikako!
Po mojem nije pravo. Ako pogodi
ko vještica, tad nepravedno steći će. 1090

DEMONES

Tu prevare ne može biti. Otvaraj!

GRIP

Pa to je isto. Kutijicu vidim, zlo,
zlo za mene.

DEMONES

Hajd, reci, da li to je ta!

PALESTRA

Tu kutija je! Za svoj sad ću saznat rod.
U kutiji toj moja nada čeka sve.

GRIP

No mislim da je neki bog na mene ljut,
kad zatvara ti roditelje u taj kut,
u kutijici čuva. To je neka laž.

DEMONES

Ovamo priđi, Gripe, o tebi je riječ,
a, djevojko, izdaleka ti nabroji sve,
no ako pogriješiš čak u bilo čem,
od svega ništa nećeš dobit. 1100

GRIP

Pravo je!

TRAHALION

Ti šuti, ti si gad.

DEMONES

Prozbori djevojko,
a ti pripazi Gripe!

PALESTRA

Igračke su tu,
i zvečka.

DEMONES

Vidim

GRIP

Izgubih već prvi boj,
a dalje ne pokazuj. 1105

DEMONES

Kakav im je lik
i izgled igračaka, kaži redom sve!

PALESTRA

Mač zlatni ima natpis.

DEMONES

Kakav natpis, znak?

PALESTRA

Mog oca ime. Zatim sjekirice dvije.
I tu je natpis. Piše ime majčino. 1110

DEMONES

Ded, reci ime oca svoga.

PALESTRA

Demones.

DEMONES

Ponadao bih se... a ime majčino?

PALESTRA

Dedalis.

DEMONES

Bozi, sretan sam i presretan.
Na sjekirici kažeš?

PALESTRA

Da!

GRIP

Ja propadoh.

DEMONES

Svi bozi pomogli ste. To je moja kći. 1115

GRIP

Ne protivim se. (Trahalionu) Trebao si gledati
svud naokolo, da li promatra me tko,
dok mrežu vukoh.

PALESTRA

Zatim srebrn mali srp,
dvije narukvice i prasence.

GRIP

Nek te nosi vrag
i krmaču i prasce.

PALESTRA

Zatim mali broš, 1120
to otac mi je dar za prvi rođendan
poklonio.

DEMONES

U njen ću pasti zagrljaj.
Ne mogu čekat jer sam posve siguran.
O, zdravo kćeri. Ja sam pravi otac tvoj,
taj što te rodi i stvori na ovaj svijet. 1125
Da, Demones sam ja, a majka Dedalis,
a ovo tu je naša kuća i naš dom.

PALESTRA

Moj oče, bio zdrav, neočekivan, drag.

TRAHALION

Toliku sreću vidjeti je silna slast.

DEMONES

Ponesi kovčeg, Trahalione, u kuću! 1130

TRAHALION

(Gripu)

Za tvoju zloću to je prava nagrada
i čestitam ti takav uspjeh, bijedan, loš!

DEMONES

U kuću hajdmo brže, draga moja kći,
da majka postavi ti mnoga pitanja,
da bolje te upoznam.

PALESTRA

Ampelisko, daj 1135
unidi!

AMPELISKA

Ljube te i vole bozi svi.

GRIP

Ko zločinac sam jutros izvadio taj
iz mora kovčeg. Zašto odmah ga u kut
ne sakrih negdje tajno, bijah posve sam?
Vjerovah da ću s njime miran steći plijen 1140
iz nemirne oluje što se prošlu noć
izdivljala. U njemu smatrah blaga sveg

imade dosta, zlata, srebra. Bolje je
da kradom odem, da se negdje sakrijem,
dok ne mine me tuga i gorčine bol. 1145
(Odilazi)

V. ČIN

1. prizor

Demones

DEMONES

O bozi, koji čovjek može sretniji
na svijetu biti od mene? Pronađoh kćer
u trenu. Tako meni sad je Zeus bog
poklonio neočekivan, dragi dar
i ovim činom ispunio želje sve. 1150
Još jutros se ne nadaš i ne vjerovah
da pronaći ću ljubljenu i dragu kćer.
Zar nešto takvo može biti? Udat ću
nju za mladića iz dobre obitelji,
Atenjanina. On je čak naš dalek rod. 1155
Da brže amo dođe poslah roba svog
nek potraži ga, nađe, potrči na trag.
No on još nije otišao, čudi me.
Da, k vratima ću prići. A što vidim tu?
To žena grli nju, predragu našu kćer,
Obujmila je u nježnosti njezin vrat. 1160

2. prizor

Demones, Trahalion

DEMONES

Tih poljubaca i grljenja nek je kraj
i nježnosti svih, ženo. Treba spremi
za bogove u kući bogat žrtven dar
jer umnoži nam porodicu kućni lar,
Ta kod nas ima janjaca i prasadi
za žrtvu dosta. Zašto naš Trahalion,
zbog čega kasni? Evo baš izlazi van. 1165

TRAHALION

Gdje god on bio, dovest ću ga, naći ću,
ovamo Plesidipa.

DEMONES

Deder, reci mu 1170
sve ovo oko kćeri. Neka pusti sve,
tu neka dode.

TRAHALION
 Bit će, kako kažeš ti.
 DEMONES
 Za ženu dat ću njemu kćer, to reci mu.
 TRAHALION
 Dakako!
 DEMONES
 Reci da mu oca dobro znam
 i da smo daljnji rod.
 TRAHALION
 Dakako!
 DEMONES
 Žuri se! 1175
 TRAHALION
 Dakako!
 DEMONES
 Nek za večeru se brinu svi.
 TRAHALION
 Dakako!
 DEMONES
 Sve dakako?
 TRAHALION
 Da, dakako, da!
 No da li to što želim tebi reći znaš?
 Slobodu si mi, sjećaš li se, kao dar
 obećao poklonit na današnji dan. 1180
 DEMONES
 Dakako!
 TRAHALION
 Pa zamoli Pleusidipa sam
 slobodu da mi dade.
 DEMONES
 To, dakako, da!
 TRAHALION
 I nek za to zamoli ga tvoja kći.

DEMONES
 Dakako!
 TRAHALION
 I Ampeliska da se uda za mene
 slobodu čim postignem.
 DEMONES
 Da, dakako, da. 1185
 TRAHALION
 I da mi bude zahvalan za taj moj čin.
 DEMONES
 Dakako!
 TRAHALION
 Sve dakako.
 DEMONES
 Da, dakako, da!
 Zahvalnost dugujem ti. Pohitaj u grad
 i vrati se.
 TRAHALION
 Dakako, brzo vraćam se,
 a ti pripremi potrebno.
 DEMONES
 Dakako, da!
 Dakako ova riječ mi posve probi sluh.
 Štogod mu kažem, odgovara: Dakako, da! 1190
 3. prizor
 Grip, Demones
 GRIP
 Da l' mogu, Demonese, reći koju riječ?
 DEMONES
 A što to, Gripe?
 GRIP
 O kovčegu bit će zbor
 jer pametan si pa ćeš sačuvati dar,
 taj što ti posla milosrdan Neptun bog. 1195
 DEMONES
 Ti misliš to što tuđe je da s pravom ja,
 po pravdi uzmem?

GRIP

To što u moru uloviš?

DEMONES

To pripast mora onom što ga izgubi
i nije pravo da ti tuđe pripadne.

GRIP

Zbog siromaštva ti si pošten.

DEMONES

O Gripe, Gripe moj, 1200
u ljudskom vijeku i životu mnoge se
i mreže a i zamke nađu, iskvare,
zavedu ljude da lakomi postanu
i tuđe uzmu. Onaj koji razumno
i ljudski živi, taj što, što je stekao, 1205
nek u poštenju i uživa blago sam.
No Demones to tuđe neće, ne mari
i tuđe blago ne kani prisvajati
i tako teško teretiti savjest sam.

GRIP

Baš slično pisci komedija često put 1210
ovakve misli raspredaju. Plješću im
svi gledaoci. Kad se vrate u svoj dom
za upute ne mare.

DEMONES

Idi u kuću!
Jezičinu obuzdaj i pričuvaj se
jer ne kanim ti ništa dati. Uzalud
na prevaru me mamiš.

GRIP

A ja bogove
sve molim da što god je sad u kovčegu,
i zlato, srebro, da se pretvori u prah.
(Odlazi)

DEMONES

Gle, nepoštena roba! Tko takvoga sluša glas
i savjet, taj će zadržati bogat plijen. 1220
A plijenom svojih strasti postat će i sâm
jer jedan plijen će dovesti i drugi plijen.
Unutra idem da pripremim žrtven dar,
a zatim ćemo večeru na vrelu peć
da se ispeče stavit. Tako traži red.

4. prizor

Pleusidip, Trahalion

PLEUSIPID

Trahalione, sada dragi dobri moj, 1225
moj slobodnjače, ded ponovi, reci sve,
Palestra roditelje našla je?

TRAHALION

Da! Našla je!

PLEUSIPID

Zemljakinja je moja?

TRAHALION

To pretpostavljam.

PLEUSIPID

I udat će se za mene.

TRAHALION

To pomišljam.

PLEUSIPID

I mislim da ću je već danas dobiti? 1230

TRAHALION

Da, pomišljam.

PLEUSIPID

Da ocu odmah čestitam
na tome?

TRAHALION

Možeš.

PLEUSIPID

A majci?

TRAHALION

Da, majci, da!

PLEUSIPID

Šta dakle smatraš?

TRAHALION

Smatram da ispituješ.

PLEUSIPID

Koliko smatraš?

TRAHALION
Smatram.

PLEUSIPID
Nemoj stalno smatrati.

TRAHALION
Ja smatram.

PLEUSIPID
Što da potrčim?

TRAHALION
Smatram, prihvaćam. 1235

PLEUSIPID
A da ovako sporo idem?

TRAHALION
Prihvaćam.

PLEUSIPID
I hoću li je spasiti tako?

TRAHALION
Prihvaćam.

PLEUSIPID
A njenog oca?

TRAHALION
Isto tako prihvaćam.

PLEUSIPID
A majku zatim?

TRAHALION
Prihvaćam.

PLEUSIPID
A poslije tog?

Da oca zagrlim?

TRAHALION
Odbijam.

PLEUSIPID
A majku, ha? 1240

TRAHALION
I to odbijam.

PLEUSIPID
A nju samu?

TRAHALION
Odbijam!

PLEUSIPID
Baš nestretan sam. Odbija, što želim ja.

TRAHALION
Zdrav nisi, za mnom pođi!

PLEUSIPID
Onda vodi me,
moj zaštitniče! Kamo hoćeš, vodi me!

5. prizor
Labraks
LABRAKS
Nesretnijeg od mene ne poznaje svijet 1245
ni većeg bijednika. Pleusidip me na sud
odvede, a Palestru uzeše mi, propadoh,
izgubih sve. Svi ljudi misle obično
da svodnici su za veselje rođeni
pa ako od nas svodnika propadne tko, 1250
svi raduju se. Ipak u Venerin hram
po onu drugu idem. Odvest ću je ja,
ta druga jedina mi još preostaje.

6. prizor
Grip, Labraks
GRIP
(Ljudima u kući)
Do večeri ja više neću biti živ,
ne povrate li meni kovčeg.

LABRAKS
Takve riječi napinju mi sluh 1250
i uši.

GRIP
Kanim objaviti oglas vijest
da k meni, Gripu, dođe, koji kovčeg svoj
izgubio je i zlata i srebra pun.

LABRAKS

Taj, Herukla mi, zna tko ima kovčeg moj,
ovako mislim. neka dođe, čekam ja. 1265

GRIP

(Nekome u kući)

Što pozivaš me? Moram tu pred vratima
od rđe očistiti broš jer nije ukras taj
od željeza. I što ga više otirem,
sve jače se rumeni crvenkasto-žut.

LABRAKS

Zdrav bio, momče!

GRIP

Neošišana glavo, ti, 1270
bog čuvao te!

LABRAKS

Što to radiš?

GRIP

Tarem to.

LABRAKS

A tvoje zdravlje?

GRIP

Tvoje? Želiš jedan lijek?

LABRAKS

Od zadnje riječi izmjeni tek slova dva.

GRIP

Lijek jedan, a dva slova? Znači bijedan baš.

LABRAKS

Pogodio si, bijedan, prosijak.

GRIP

Što ti je? 1275

LABRAKS

Okupah se u moru prošle noći. Brod
potopio se moj, a ja izgubih sav
imetak.

GRIP

Kakav?

LABRAKS

Kovčeg zlata, srebra pun.

GRIP

A da li znadeš svaki komad, svaku stvar
u kovčegu?

LABRAKS

Šta vrijedi! Ode sve na dno! 1280

GRIP

Šta onda, ako ga je netko našao
taj kovčeg? A ja nalaznika znam.
Ded reci da prepoznam kovčeg, reci znak!

LABRAKS

U kesi novca bješe zlatna osamsto,
a filipovih mina sto zasebno još. 1285

GRIP

(Za sebe)

Golema vrijednost! Zaslužiti ću nagradu.
Da, to je njegov kovčeg. (Glasno) Dalje nabrajaj!

LABRAKS

Od srebra talenat posebno u kesi još
pa onda zlatna čaša, prsten, veći vrč.

GRIP

Bogatstvo silno!

LABRAKS

Sad sam siromah i jad! 1290

GRIP

Koliko bi mu dao, ako nađe tko.
koliku svotu novaca ili kakav dar?

LABRAKS

Tri stotine.

GRIP

To trica je.

LABRAKS

Četiristo.

GRIP

Malenkost!

LABRAKS
 Petsto.
 GRIP
 Bijeda!
 LABRAKS
 Čak šeststotina.
 GRIP
 Koješta!
 LABRAKS
 Punih dat ću sedam stotina. 1295
 GRIP
 Ta vrela usta odmrzni!
 LABRAKS
 Do tisuću.
 Povisit ću.
 GRIP
 Ti sanjaš.
 LABRAKS
 Ništa neću još
 dodavati.
 GRIP
 Zar ništa? Dakle ovo čuj!
 LABRAKS
 No, tisuću i sto ti hoćeš?
 GRIP
 Ne trabunjaj mi.
 LABRAKS
 Koliko, reci, tražiš?
 GRIP
 Velik talenat,
 a ne smije ni sitan obol manjkati.
 Što kažeš dakle?
 LABRAKS
 Dobro! Znači pristajem.
 Da, hoću!

GRIP
 Dođi do oltara Venere!
 LABRAKS
 Što god zaželiš, naredi mi.
 GRIP
 Dotakni
 taj oltar Venerin i zakuni se!
 LABRAKS
 Na što? 1305
 Na što da se zakunem?
 GRIP
 Na to što navodim.
 Na oltar ruke!
 LABRAKS
 Evo!
 GRIP
 Da ćeš dati mi
 taj novac čim u ruke kovčeg dobiješ.
 LABRAKS
 Nek bude!
 GRIP
 Zovem za svjedoke Veneru
 Kirenjanku. Ponavljam za mnom riječ po riječ. 1310
 LABRAKS
 Da, hoću! Zovem za svjedoke Veneru
 Kirenjanku.
 GRIP
 Taj kovčeg što odnije brodolom...
 LABRAKS
 Već ponavljam. Taj kovčeg što odnije brodolom...
 GRIP
 I nađem nedotaknut sa bogatstvom svim
 i zlatom, srebrom u moj posjed vraćen sav... 1315
 LABRAKS
 I nađem nedotaknut sa bogatstvom svim
 i zlatom, srebrom u moj posjed vraćen sav.

GRIP

Ponovi sa mnom zajedno tu zakletvu!

GR, LABRAKS

I dat ću odmah velik srebrn talenat.

GRIP

No prevariš li, nek te kazni Venera, 1320
 upropasti te vječno i da propadneš.

LABRAKS

Nek svodnici svi propadnu baš posvuda.

GRIP

Sve bit će tako. Pazi, ne pogazi riječ!
 Tu čekaj! Starca izvest moram odmah van,
 a ti ćeš kovčeg dobit za trenutak dva. 1325
 (Ulazi u kuću)

LABRAKS

Čim dobijem svoj kovčeg, neću niti groš
 pokloniti mu. Ta nisam zakleo se ja,
 no jezik moj. A bolje je da ušutim
 jer eno Grip izvodi našeg starca van.

7. prizor

Grip, Demones, Labraks

GRIP

(Demonesu)

Ovamo dođi! Neki kovčeg leži tu. 1330
 Da tu je. Ni moj nije, ali niti tvoj.
 Tvoj ako je, ti uzmi ga i nosi ga
 u njemu što god nalazi se, nitko još
 ni dotakao nije se.

LABRAKS

O bozi svi,
 taj kovčeg meni pripada.

DEMONES

Zar on je tvoj? 1335

LABRAKS

Još pitaš? Moj je, svjedok mi je Jupiter.

DEMONES

U dobrome je stanju. Manjka kutija

sa zvečkom i po zvečki a i igrački
 pronađoh svoju dragu izgubljenu kćer.

LABRAKS

Kćer?

DEMONES

Da, Palestru moju kćer, jedini rod.

LABRAKS

Toliko bolje. Radujem se. Prekrasno! 1340

DEMONES

Ja tebi ne vjerujem.

LABRAKS

Nijednoga obola
 za kćer ne tražim. Poklanjam ti kao dar.

DEMONES

Poštenja takvog nema!

LABRAKS

Pošten si i ti.

GRIP

Zar imaš kovčeg?

LABRAKS

Imam!

GRIP

Ded požuri se!

LABRAKS

A zašto da se žurim?

GRIP

Vrati novac moj! 1345

LABRAKS

Kad nisam ništa dužan, neću ništa dat.

GRIP

Da nisi ništa dužan? Isplati brže dug.

LABRAKS

To jesam, neću.

GRIP

A ti si se zakleo.

LABRAKS

Da zakleo se jesam. A ako još zatreba,
još ću se zakleti da nešto ipak dobijem,
a ne da gubim. 1350

GRIP

Onda daj mi talenat,
krivokletniče.

DEMONES

(Gripu)

Zašto je obećao
taj talenat?

GRIP

On, ako kovčeg vrati čvrst,
obeća zaklevši se srebrn talenat.

LABRAKS

Daj suca koji će prosuditi za tren,
na zakletvu sam tvojom zlobom natjeran,
a godina još nemam dvadeset i pet. 1355

GRIP

(Pokazuje na kovčeg pred Demonesom) (Promatra Demonesa)
Pa uzmi ovog! Zašto ne bi uzeo?

LABRAKS

Taj ne treba mi. Ne, ja želim drugoga. 1360

DEMONES

(Labraksu)

Dopustit neću da ga prije presude
odneseš. Da li novac ti obećaše?

LABRAKS

To jesam!

DEMONES

Što si robu obećao mom,
ja imam na to pravo. Svodnik zbori laž.

GRIP

Tog čovjeka si našao da prevariš,
a s takvom mišlju zanosiš se, platit ćeš
taj talenat. (Demonesu) A ja ću predat ovome
slobodu da mi dade, da ne budem rob. 1365

DEMONES

Dobrohotan sam bio, mojom zaslugom
sačuvah ti u kovčegu sav sadržaj. 1370

GRIP

A i po mojoj zasluži.

DEMONES

Ta kovčeg rob
pronađe moj. A ja ga sačuvah za vijek
uz velik trošak.

LABRAKS

Ja ti se zahvaljujem
O talentu sad ne moramo pričati.

GRIP

Taj talenat ćeš dati meni.

DEMONES

Šuti već!

1375

Zar nećeš šutjet?

GRIP

Izgubio svoj sam plijen.

DEMONES

Još reci jednu riječ pa znat ćeš što je štap.

GRIP

Ušutjet neću dok ne primim talenat.

LABRAKS

(Pokazuje na Demonesa)

Taj za tebe ne brine, šuti!

DEMONES

(Labraksu)

Ovamo

pristupi!

LABRAKS

Neka bude!

GRIP

Nemoj mrmljati,
govori glasno, šaputanje ne volim. 1380

DEMONES

(Labraksu)

Hajd priznaj mi koliko si isplatio

za Ampelisku. Svotu!

LABRAKS

Ravno tisuću
izbrojih.

DEMONES

Dobru cijenu! Dat ću hoćeš li?

LABRAKS

Da, hoću!

DEMONES

Talenat na dijela ravna dva
podijelit ću.

LABRAKS

Pa dobro!

DEMONES

Uzmi pola ti
da Ampelisku oslobodiš. 1385

LABRAKS

Slazem se.

DEMONES

Za drugu polovinu neka bude Grip
osloboden jer veoma je zaslužan
što pronađen je kovčeg, a i moja kći.

LABRAKS

To dobro radiš. Mnogo hvala!

GRIP

(Približava se)

Kad ću svoj
novac primit? 1390

DEMONES

Gotova je ova stvar.
Već imam novac.

GRIP

Ja bih više volio
da imam ja.

DEMONES

De, prestani trabunjati.
A zakletvu ćeš ispuniti!

GRIP

Propadoh!

Već drugi put sam propao u isti dan. 1395

DEMONES

Na večeru otiđi k nama, svodniče!

LABRAKS

Neka bude tako!

DEMONES

Unutra me slijedite!
(Gledaocima)

I vas bih zvao, gledaoci, nemam što
da ponudim vam. Ako toj komediji
vi zaplješćete, za petnaestak godina
naljuljat ću vas do besvijesti redom sve. 1400
A vas dvojica uđite na večeru!

GRIP

Nek bude! (Gledaocima)
A vi, gledaoci, plješćite!

Svršetak

Prepjev Branimir Žganjer